

Міністерство освіти і науки України
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»
Комунальний заклад «Кіровоградський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**Всеукраїнської науково-практичної конференції,
присвяченої 106-й річниці від дня народження
Василя Сухомлинського**

Кропивницький

2024

УДК 37.091.3 : 159.9

С 69

С 69 **Соціально-психологічна підтримка учасників освітнього процесу:** зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конференції, присвяченої 106-й річниці від дня народження В. Сухомлинського, 25-26.04.2024 / уклад. Жосан О.Е., Семез А.А., Мірошніченко Т.В. ; за заг. ред. Жосана О.Е. Кропивницький : КЗ «КОШПО імені Василя Сухомлинського», 2024. 266 с.

Рецензенти:

Наталія Дметерко, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри практичної психології. Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет»;

Валентина Войтко, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки, психології і корекційної освіти комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського».

Збірник тез доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Соціально-психологічна підтримка учасників освітнього процесу Соціально-психологічна підтримка учасників освітнього процесу», яка відбулася 25-26 квітня 2023 року на базі комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського» у дистанційній формі.

Науковим, науково-педагогічним, педагогічним, соціальним працівникам.

Матеріали опубліковані в авторській редакції.

© КЗ «КОШПО імені Василя Сухомлинського», 2024

© Жосан О.Е., Семез А.А., Мірошніченко Т.В., автори статей, 2024

ЗМІСТ

• Дмитрук В. Вступне слово.....	6
• Алексеева О. Психосоціальна підтримка педагогічних працівників: ключові аспекти, виклики та стратегії підтримки (регіональний аспект).....	7
• Алексеева О. Шевченко О. Психологічні особливості спілкування з учасниками навчального процесу в умовах війни.....	9
• Байдик В. Кечик О. Соціальна адаптація родин ВПО в умовах війни: можливості освіти.....	11
• Баранова С. Психолого-педагогічні аспекти активізації пізнавальної діяльності учнів у науковій спадщині Василя Сухомлинського.....	13
• Батюк Н. Використання арттерапії у системі соціально-психологічної підтримки дітей та дорослих, що психологічно постраждали внаслідок війни.....	15
• Бойко О. Вивчення творів В.О. Сухомлинського шляхом використання мнемотехнології.....	19
• Бражнікова Т. Шляхи подолання негативних наслідків стресу у дітей з особливими освітніми потребами.....	20
• Буковська Д., Воляннюк Н. Використання технологій дистанційної психологічної підтримки для учасників освітнього процесу в умовах війни.....	23
• Буковський О., Воляннюк Н. Розвиток стресостійкості та адаптаційних ресурсів здобувачів вищої освіти в умовах війни.....	26
• Бурдун С., Кушнір А. Практичні аспекти надання допомоги та підтримки сім'ям вимушених переселенців в умовах війни.....	28
• Васьків Г., Токар О., Онищук О. Використання психологічних інструментів для реалізації соціально-психологічного забезпечення освітнього процесу в умовах сучасності.....	32
• Водяник Н. Використання арттехнологій у початкових класах Нової української школи.....	34
• Войтко В. Виховання казкою дітей з особливими потребами у педагогічній спадщині В. Сухомлинського.....	37
• Гармаш П. Музикотерапевтична практика як лікувальний напрям неврології і психіатрії.....	39
• Гвоздик І. Піклування про ментальне здоров'я – щоденна звичка для нас.....	42
• Грона Н. Текстотворча діяльність як актуалітет психосоціальної підтримки здобувачів освіти в контексті ідей В.О. Сухомлинського.....	50
• Денисенко О. Ефективність арттерапії у зменшенні стресу та тривоги у дітей і дорослих.....	53
• Деркач В. Роль та значення педагогічної спадщини В.О. Сухомлинського у соціально-психологічному забезпеченні освітнього процесу.....	55
• Дирда В. Рекомендації щодо організації безпечного освітнього середовища та гармонізації стану психологічного здоров'я в умовах війни.....	59
• Дметерко Н., Аматыєва О. Особливості психосоціальної підтримки здобувачів вищої освіти засобами тренінгу в дистанційному форматі.....	62
• Завгородня О. Методика “Мандрівка” як інструмент самовідновлення.....	64
• Зареченна Н. Психологія підлітка та наукова спадщина Василя Сухомлинського.....	68
• Калініченко Н. «Важкі діти» в педагогіці Василя Сухомлинського.....	70
• Калько А., Яцков М., Калько Н. До наукових досліджень з проблем навчальної мотивації учнів.....	73
• Касьянова О. Інноваційні технології як компонент соціально-психологічного забезпечення освітнього процесу в умовах війни.....	75
• Кендюхова А. Використання ідей Василя Сухомлинського щодо психолого-педагогічної підтримки здобувачів освіти в процесі подолання освітніх втрат.....	77
• Кляцька Л. Застосування арттерапії у роботі з педагогічним колективом закладу освіти.....	80
• Коломоєць Г. Малечко Т. Особливості психологічної підтримки дітей в умовах війни.....	84
• Косова А., Краєва О. Ресурсний стан вихователів під час війни у порівнянні з COVID-періодом: коротке лонгітюдне дослідження.....	85

• Костюкевич Л. Казкотерапія як засіб соціально-психологічної підтримки дітей у діяльності В.О. Сухомлинського.....	91
• Краєва О. Стокгольмський синдром українців як ідентифікація з агресором.....	96
• Кулікова С. Арттерапія в діяльності соціального педагога.....	99
• Куриш Н. Соціальний супровід неперервного професійного розвитку педагога Нової української школи крізь призму ідей В.О. Сухомлинського.....	101
• Лесик С. Нейрографіка як один із способів пошуку внутрішнього ресурсу.....	105
• Линьов К., Сабол Д., Хмельєва-Токарева О. Дослідження рівня ресурсного стану керівників ЗЗСО Оболонського району м. Києва в умовах воєнного стану.....	107
• Лукомська С. Можливості використання соціальних історій у психологічній допомозі дітям деокупованих територій України.....	110
• Луцюк А. Гуманізм у соціально-психологічному забезпеченні освітнього процесу.....	112
• Мачача Т. Освітні цінності навчального предмета «Технології» для соціально-психологічної підтримки учнів базової середньої освіти.....	115
• Мачуський В. В.О. Сухомлинський про науково-технічну творчість учнів як педагогічний засіб творчого розвитку особистості.....	117
• Медведюк О. Психолого-педагогічні засади розвитку творчих здібностей молодших школярів на основі трансформації педагогічних ідей В.О. Сухомлинського.....	119
• Миколайчук А. Використання арттерапевтичних технік у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.....	123
• Митулинська О. Впровадження ідей В.О. Сухомлинського для організації психосоціальної підтримки в освітній процес закладу позашкільної освіти.....	126
• Мірошниченко Т. Особливості психологічної підтримки дітей із сімей вимушених переселенців в умовах війни.....	128
• Моляко В. Індикатори проявів психічного здоров'я особистості.....	130
• Найда Ю. Вплив матері на формування обдарованості дитини в умовах сьогодення.....	134
• Нелюбіна Ю. Соціально-психологічна підтримка учасників освітнього процесу в умовах антикризового управління.....	137
• Несторяк І. Підвищення життєстійкості дітей з особливими потребами в умовах війни.....	140
• Олефіренко Т. Корекція мовлення дітей з порушеннями інтелектуального розвитку засобами ігротерапії.....	142
• Олійник Ю. Мистецький компонент соціально-психологічної підтримки дітей та дорослих у воєнний час.....	145
• Павлюх В. Застосування ізотерапії в корекції емоційних станів дітей з особливими освітніми потребами в умовах війни.....	148
• Пастух Л. Використання педагогічних ідей дитиноцентризму, гуманістичної системи навчання та виховання В. Сухомлинського в умовах сучасних викликів.....	152
• Пащенко Д. Витоки сучасної української школи у педагогічній спадщині Василя Сухомлинського.....	156
• Пилипенко М. Використання метафорично-асоціативних карток як одного з методів підтримки психоемоційного стану дітей молодшого шкільного віку.....	160
• Пометун О., Серова Г. Організація соціально-психологічної підтримки учнів, які навчаються за кордоном в умовах війни.....	162
• Потьомкіна Н. Мистецтво підтримки: арттерапія як інструмент відстеження психоемоційного стану кризового психолога.....	165
• Приймачук Р. Причини гандикапізму в інклюзивній освіті.....	167
• Провальна Н. Здатність до соціально-психологічної підтримки дітей з особливими освітніми потребами як аспект інклюзивної компетентності педагога.....	169
• Профета Л. Мандалотерапевтичний підхід у збереженні ментального здоров'я.....	174
• Пушкар Н. Редькіна В. Впровадження наукової спадщини В.О. Сухомлинського в процес соціалізації дітей з особливими освітніми потребами.....	175
• Ребрина А. Психологічна реабілітація осіб з інвалідністю та ветеранів війни засобами рухової діяльності.....	178
• Редькіна Г. Професійний шлях практичного психолога.....	180
• Рижак О. Розвиток та корекція когнітивної сфери дітей з особливими освітніми потребами під час корекційно-розвиткових занять психолога в умовах дистанційного навчання.....	184

• Савченко І. Біосугестивна терапія як один із дієвих методів корекції психосоматичних розладів.....	187
• Сас І. Використання арттерапевтичних технік для психоемоційної підтримки дітей дошкільного віку в умовах війни.....	189
• Семез А. Соціально-професійна адаптація педагогічних працівників: резилієнс-підхід...194	
• Семенюк А. Ідеї Василя Сухомлинського щодо виховання всебічно розвиненої особистості: зв'язок із сучасністю.....	197
• Сердюк О. Інклюзивність та психосоціальна підтримка людей з інвалідністю і ветеранів війни: виклики та можливості.....	200
• Середа К. Психолого-педагогічний супровід духовно-морального розвитку дошкільників за художньою спадщиною В.О. Сухомлинського.....	203
• Сімокоп Л. Цифрові аспекти арттерапевтичних практик як засіб підвищення рівня емоційного і психологічного стану педагогів.....	207
• Смалиус Л. Психологічні хвилинки як спосіб зміцнення ментального здоров'я під час освітнього процесу в закладах освіти: практичне впровадження.....	210
• Стреленко-Гур'єва У. Використання арттерапевтичного музикування з дітьми-ВПО старшого дошкільного віку.....	213
• Студенець О. Арттерапія як одна із сучасних технологій корекційної роботи педагога з дітьми дошкільного віку.....	215
• Сухомлинська Л. Василь Сухомлинський про «важких» дітей (з епістолярної спадщини).....	219
• Сухомлинська О. Відвідування В. Сухомлинським системи уроків як засіб удосконалення навчального процесу в загальноосвітній школі.....	221
• Тоцька Т. Що робити, щоб людина повірила в добро.....	223
• Третяк Т. Актуалізація творчого ресурсу особистості засобами системи КАРУС в умовах війни.....	227
• Усенко Ю. Шляхи і методи подолання проблем дистанційного навчання у роботі дефектолога.....	232
• Химко М., Бамбурак-Кречківська Н. Особливості психоемоційного стану педагогічних працівників закладів дошкільної, загальної середньої та спеціальної освіти.....	235
• Чуприна Г., Свиридова Н., Гусев Т., Марценюк І., Сибірякін Я., Середа В. Застосування рефлексотерапії за методом «балансування гексаграм» у складі комплексної реабілітації у осіб з психоемоційними порушеннями.....	238
• Шаров С. Ребрина М. Проблеми інформатизації вищої освіти в умовах військового стану.....	240
• Шарова Т. Ребрина А. Інформаційна підтримка ВПО прифронтової території України..	242
• Шваєнко А., Тарасова К. Актуальність педагогічних порад Василя Сухомлинського щодо подолання лінії для психологічного забезпечення освітнього процесу у ВСП «Рівненський технічний фаховий коледж НУВГП».....	245
• Шинкарюк О. Етапи адаптації дітей вимушених переселенців до нових умов життя та навчання.....	249
• Шпиг Н., Толкачова Т. Реалізація захисту дітей засобами кейс-менеджменту в умовах воєнного конфлікту: змістове наповнення та досвід.....	253
• Янчукова Л. Емоційний інтелект у розвитку особистості учнів з особливими освітніми потребами в умовах війни.....	256
• Відомості про авторів.....	261

ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ РЕСУРСНОГО СТАНУ КЕРІВНИКІВ ЗЗСО ОБОЛОНСЬКОГО РАЙОНУ м. КИЄВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У доповіді подаються матеріали наукового дослідження кафедри освітнього лідерства Інституту післядипломної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка щодо дослідження рівня ресурсного стану керівника загальноосвітнього закладу середньої освіти Оболонського району міста Києва у воєнний період.

Ключові слова: ресурсний стан, позашкільний час, відновлення, профілактика вигорання, психологічна підтримка, екологічне ставлення, стабілізація.

In the presented theses, there are provided the materials of the scientific research of the Department of Educational Leadership of the Institute of Postgraduate Education of the Kyiv Metropolitan University named after Boris Grinchenko regarding the research of the level of resource status of the head of the general educational institution of secondary education in the Obolon district of the Kyiv city during the period of war.

Key words: resource status, after school time, recovery, prevention of burnout, psychological support, environmental attitude, stabilization.

На керівника закладу освіти завжди покладалась відповідальна лідерська місія. В усі часи директор школи ніс відповідальність за всі процеси, які задіяні в налагодженому функціонуванні закладу. В особистісному плані це потребує неабияких фізичних, емоційних і когнітивних зусиль, які потрібно постійно підтримувати і допомагати собі триматись в гармонійному стані. Той період, який зараз переживає наша країна і всі українці, забирає багато ресурсів у кожної людини і у керівника закладу освіти також.

Наша кафедра поставила перед собою завдання дослідити на скільки директор школи приділяє увагу своєму відновленню у позаробочий час. Для цього ми опитали керівників закладів освіти Оболонського району міста Києва за анкетною П. Горностаєва, модифікованою нами.

У дослідженні взяли участь 114 респондентів. З них 34,2% директори шкіл, а саме 39 осіб, і 65,8% (75 осіб) – заступники.

Віковий діапазон опитаних коливався від «молодше 30 років» до «більше 60-ти років», а саме: молодше 30 років – 1 керівник, від 31-40 років – 14,9%, від 41-50 – 30,7%, від 51-60 років – 32,5%, старші 60 років – 21,1%.

Стаж управлінської діяльності розподілився таким чином: до 5-ти років мали 20,2%, 6-10 років – 22,8%, 11-15 років – 18,4%, 16-20 років – 8,8%, 21-30 років – 16,7%, більше 30 років – 13,2%.

Питання, які ставилися керівникам ЗЗСО, були пов'язані з робочим завантаженням та відновленням після роботи.

На питання «Чи є у Вас, як керівника школи, час на позашкільне життя у будні дні?» ми отримали відповіді, представлені в табл. 1.

Таблиця 1

Спосіб життя у позашкільний час керівника ЗЗСО

Варіанти відповідей	%
я живу у форматі «дім-робота»	16,7
тільки термінові сімейні справи можуть змусити мене вийти з формату «дім-робота»	18,4
я намагаюся виділяти для себе декілька днів на тиждень	7,9
я намагаюся виділяти час лише для своєї сім'ї	6,1
робота – це одне, а моє особисте життя повинно бути в обов'язковому порядку!	22,8
для себе я залишаю лише вихідні дні	28,1

При всьому тому, що 22,8% респондентів визнають, що «робота – це одне, а моє особисте життя повинно бути в обов'язковому порядку», все ж таки майже третина – 28,1% керівників залишають для себе тільки вихідні дні. А 16,7% живуть у форматі «дім-робота» і тільки термінові сімейні справи

можуть змусити їх вийти з формату «дім-робота», так думають 18,4% опитаних. Тобто у звичайні будні дні керівники ЗЗСО в основному не займаються своїм відновленням.

На питання «Що ви робите ввечері після роботи?» респонденти відповіли так (табл. 2).

Таблиця 2

Види діяльності керівника ввечері після роботи

Варіанти відповідей	%
дивлюся телевізор	28,9
перевіряю домашню роботу у дітей	21,1
граю у комп'ютерні ігри	4,4
читаю художню літературу	36,8
читаю літературу професійного спрямування	30,7
займаюся волонтерством	19,3
продовжую "жити роботою", аналізую, рефлексую, готуюсь до наступного робочого дня	54,4
відвідую церкву	0,9
займаюся фізичними вправами	24,6
приділяю час хобі	27,2
готую їжу	55,3
Навчаюся	30,7
беру участь у тренінгах як викладач	19,3
Інше	10 осіб

Як бачимо, найбільший процент (55,3%) готують їжу, а 54,4% продовжують "жити роботою", аналізують, рефлексують, готуються до наступного робочого дня. Втішно помітити, що більше третини читають професійну та художню літературу, майже третина дивиться телевізор.

Питання: «Якщо б Вас попросили виміряти за 10-бальною шкалою в умовних одиницях, скільки енергії у Вас залишається у позашкільний час, яка б була відповідь?» (10 – максимальний запас енергії, 0 – мінімальний) показало результат, представлений на рис. 1.

Рис. 1. Запас енергії керівника ЗЗСО на життя після роботи

Як видно з цього графіка енергійними після роботи на достатньо високому рівні залишається всього 8 осіб з 114. На дуже низькому рівні поставили себе 46 керівників, і 60 осіб визначили себе на середньому рівні. Це свідчить, що переважною більшістю керівники ЗЗСО мають після роботи низький і середній рівень енергії для подальшого життя у позаробочий час.

Відповіді на питання «Чи помічали ви у себе ознаки вигорання?» відображено в табл. 3.

Ознаки вигорання у керівників ЗЗСО

Варіанти відповідей	%
безсоння	38,6
хронічна втома	50,9
відсутність концентрації на чомусь	17,5
збільшення прийому психостимуляторів (тютюн, кава, алкоголь, ліки тощо)	7
посилення агресивності, роздратованості, напруженості	14
посилення пасивності, цинізм, песимізм, безнадія, апатія	11,4
погіршення пам'яті	29,8
зменшення апетиту чи переїдання	20,2
робота не приносить радості	5,3
відсутні ознаки	12 осіб

Як бачимо 51% респондентів мають хронічну втому, майже 40% - безсоння, третина скаржиться на погіршення пам'яті, п'ята частина опитаних має розлади харчової поведінки та скаржаться на відсутність концентрації. Це свідчить про виснаженість і втому, що може занурити керівника у професійне та емоційне вигорання.

Відповіді на питання «Чи відновлюються керівники ЗЗСО у вихідні дні, чи займаються вони профілактикою вигорання?» згруповано в табл. 4.

Таблиця 4

Варіанти відновлення керівника ЗЗСО

Варіанти відповідей	%
висипаюся та відновлююся	59,6
прибираю квартиру	69,3
розробляю робочі плани, займаюся терміновими справами, пов'язаними з роботою	30,7
навчаюся, або беру участь у тренінгах як викладач	14
готую їжу	64
намагаюся виїхати за місто	27,2
віддаю перевагу духовним практикам (відвідання церкви, релігійних зібрань, езотеричних гуртків, заняття йогою, медитацією тощо)	3,5
відвідую театри, кінотеатри, виставки, концерти	31,6
займаюся активним дозвіллям (туристичні походи, спортивні змагання тощо)	7,9
зустрічаюся з друзями	45,6
відвідую басейн, спортзал	10,5
займаюся творчістю, хобі	28,9
інше	6 осіб

Як бачимо, керівники ЗЗСО намагаються у вихідні дні приділяти увагу своїм власним справам, таким чином відновлюючись або відволікаючись від роботи. Так, майже 60% дозволяють собі виспатися, майже 70% прибирають оселю, ще майже стільки ж осіб готують їжу. Третина опитаних відвідують театри, концерти, виставки, музеї, майже третина мають можливість виїхати за місто, така ж кількість респондентів віддає перевагу заняттям творчістю та хобі, майже половина зустрічається з друзями. Це все сприяє відновленню та профілактиці вигорання. Але третина респондентів продовжують розробляти робочі плани, займатись терміновими справами, пов'язаними з роботою.

Висновки. Від керівника ЗЗСО залежить життєдіяльність школи, особлива відповідальність на нього покладається під час воєнного стану, бо керівник закладу освіти відповідає і за безпеку усіх

підлеглих та учнів. Тому задля ясного володіння ситуацією і прийняття необхідних рішень він має бути стійким, психологічно та емоційно здоровим і життєздатним. Це все впливає на його працездатність – виконувати свої професійні обов'язки на високому рівні, а без власного відновлення та накопичення ресурсу це неможливо.

Наше дослідження показало, що керівники ЗЗСО усвідомлюють важливість відновлення власних сил задля профілактики вигорання, вони готові займатись ресурсозбереженням, набуттям стресостійкості та екологічним ставленням до себе. На жаль, для цього в звичайні будні дні мають мало змоги, але готові з цим працювати, адже розуміють, що в цей час особисте відновлення, підтримка свого психологічного стану стає більш потрібним, ніж у звичайний мирний період. З свого боку Інститути післядипломної освіти мають проводити просвітницьку та навчальну роботу з профілактики вигорання, стресостійкості, життєстійкості (резильєнтності) тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Градус українського суспільства під час війни / дев'ята хвиля (2023). URL: <https://gradus.app/uk/open-reports/wartime-survey-ukrainian-society-ninth-wave/> (дата звернення:20.02.2024)
2. Зайчикова Т.А. Особливості прояву та детермінанти синдрому «професійного вигорання» у педагогічних працівників / Т.А. Зайчикова – Актуальні проблеми психології. Том 1. Соціальна психологія. Психологія управління. Організаційна психологія. – К.: Інститут психології ім. Г.С. Костюка АПН України. – 2003. – Частина 9. – С. 103-108.
3. Назарук Н.В. Психологічні засоби профілактики «професійного вигорання» вчителя. / Н.В. Назарук – автореф. дис. канд. психол. н. – Івано-Франківськ, 2007. – 24 с.
4. Синдром «професійного вигорання» та професійна кар'єра працівників освітніх організацій / под ред. С.Д. Максименка, Л.М. Карамушки, Т.В. Зайчикової. – К.: Міленіум, 2004. – 264 с.
5. Як змінився психоемоційний стан українців: звіт за результатами онлайн-дослідження (2023) // URL: <https://news.uifuture.org/yak-zminivsyua-psikhoemocijnyj-stan-ukra/> (дата звернення:20.02.2024).

Лукомська Світлана
м. Київ

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ІСТОРІЙ У ПСИХОЛОГІЧНІЙ ДОПОМОЗІ ДІТЯМ ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

Під час війни діти потерпають від впливу великої кількості травматичних подій, зокрема, від вибухів, руйнувань будівель, артобстрілів, голоду, втрати рідних і друзів. Окрім ризиків фізичного ушкодження та безпосередньої загрози життю, дитина зазнає множинних і хронічних психологічних травм, ефективним засобом профілактики та подолання їх негативних наслідків є соціальні історії – прості історії, які описують соціальну ситуацію та відповідний спосіб дії у ній, зазвичай із використанням так званих терапевтичних метафор. Терапевтична метафора як основа соціальних історій – це метафора (або образне порівняння), яку використовує психолог, щоб допомогти клієнту в процесі особистої трансформації, зцілення та зростання.

Ключові слова: соціальні історії, метафора, психологічна допомога, діти, війна.

During war, children suffer from the impact of a large number of traumatic events, in particular, from explosions, destruction of buildings, shelling, hunger, loss of relatives and friends. In addition to the risks of physical injury and immediate threat to life, children's experiences multiple and chronic psychological injuries, an effective means of prevention and overcoming their negative consequences are social stories - simple stories that describe a social situation and the appropriate way of acting in it, preferably with the use of so-called therapeutic metaphors. A therapeutic metaphor as a basis for social stories is a metaphor (or simile) used by a psychologist to assist a client in the process of personal transformation, healing, and growth.

Key words: social stories, metaphor, psychological help, children, war.

Вступ. «Велике перемир'я» тривало понад 70 років, тож в українців все менше лишалося особистого зв'язку з часами світових воєн, страшних геноцидів і голодоморів. Діти, народжені у після 2010 року мали б стати першим поколінням, позбавленим значного впливу трансгенераційних і колективних травм війни, однак всі змінилося 24 лютого 2022 року, а для декого ще у 2014 році, коли на територію України прийшли російські військові. Особливістю нинішньої ситуації є й те, що донедавна у нас були певні зразки того, як поводитися в кожній ситуації, як реагувати, до кого звертатися за